

บทที่ ๒

ระเบียบวิธีในการวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งนี้จุดประสงค์เพื่อต้องการรู้ทัศนคติทางการ เมืองของครูในกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญทั้งโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ ซึ่งมีจำนวน ๑๐๘ โรงเรียนตามการสำรวจเมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๑๔ การวิจัยนี้จะทำการศึกษาเฉพาะการมีวัฒนธรรมทางการ เมืองแบบประชาธิปไตยและแบบเผด็จการ ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมกล่อมเกลாத่างการ เมือง โดยแบ่งออกเป็น ๓ ระยะ กล่าวคือ ระยะแรก เป็นระยะเริ่มลงมือรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น อันเกี่ยวกับแนวความคิดและทฤษฎีที่ว่าด้วยวัฒนธรรมทางการเมืองและการอบรมกล่อมเกลาท่างการ เมืองโดยทั่ว ๆ ไปและโดยเฉพาะเจาะจงของเมืองไทย จากตำราเอกสารและอื่น ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ในขั้นต้นเสียก่อนเป็นหลัก

ระยะที่สอง การวิจัยสนาม ถือว่าเป็นแหล่งสำคัญที่จะได้ข้อมูลตามความเป็นจริง หรือใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยใช้กรุงเทพมหานคร เป็นสนามในการวิจัย และครู เป็นประชากรที่จะเป็นผู้กรอกแบบสอบถาม ช่วงเวลาที่จะทำการวิจัยใน ๕ ขั้นตอน คือ การรวบรวมข้อมูล การคัดเลือกข้อมูล การแปรรหัสข้อมูล การแจกแจงข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ในระยะสุดท้าย เป็นช่วงระยะเวลาของการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับตำราและเอกสารต่าง ๆ และในส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลในสนาม โหละ เอียคลี่กึ่งและกว้างขวาง เพื่อเขียนผลงานการวิจัยและพิมพ์รายงานผลการวิจัย

ในแต่ละระยะเวลาของการทำวิจัยจะใช้เวลาโดยประมาณ ๓ เดือน รวมระยะเวลาทั้งสามระยะประมาณ ๙ เดือนเต็ม

วิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เน้นหนักทางด้านการวิจัยสนามมาก แต่การค้นคว้าศึกษาจากตำรา และเอกสารก็ควรกระทำควบคู่กันไป โดยส่วนใหญ่ได้อาศัยการค้นคว้าในห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ และคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสำนักบรรณสาร การพัฒนาของสถาบันนักศึกษาระดับบริหาร ศาสตร์

ส่วนการวิจัยสนาม ผู้วิจัยขอเสนอวิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลสนามดังนี้

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากมีประชากร เป็นจำนวนมากที่จะต้องมากรอกแบบสอบถาม วิธีการรวบรวมข้อมูล จึงจะกระทำเป็น ๒ ขั้นตอน กล่าวคือในขั้นแรกได้รวบรวมจำนวนโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา ทั้งรัฐบาลและราษฎร์ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด ๑๐๔ โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนรัฐบาล ๕๕ โรงเรียน และโรงเรียนราษฎร์ ๕๙ โรงเรียน จากนั้นได้จับฉลากโรงเรียนรัฐบาล ๒๖ โรงเรียนและโรงเรียนราษฎร์ ๒๖ โรงเรียน ขึ้นมาทำวิจัย ซึ่งจำนวนโรงเรียนรัฐบาลคิดเป็นร้อยละ ๕๕.๗๖ ของโรงเรียนรัฐบาลทั้งหมด และจำนวนโรงเรียนราษฎร์คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๑๘ ของโรงเรียนราษฎร์ทั้งหมด เมื่อรวมจำนวนโรงเรียนรัฐบาลและราษฎร์เข้าด้วยกันจะคิดเป็นร้อยละ ๕๐ ของโรงเรียนทั้งหมด

ผู้วิจัยมีความตั้งใจที่จะนำแบบสอบถามไปให้ครูในโรงเรียนทั้ง ๕๒ แห่งตอบแบบสอบถาม แต่เนื่องจากมีอุปสรรคเกี่ยวกับงบประมาณ เวลาและประการสำคัญคือการไม่ให้ความร่วมมือในการวิจัยของบางโรงเรียน ตลอดจนระยะทาง ทำให้ไม่สามารถได้โรงเรียนมาครบตามเป้าหมาย จำนวนโรงเรียนที่ออกไปทำวิจัยจึงเหลือโรงเรียนประเภทละ ๑๖ แห่ง กล่าวคือ โรงเรียนรัฐบาลคิดเป็นร้อยละ ๒๗.๑๒ ของโรงเรียนรัฐบาลทั้งหมด

และโรงเรียนราษฎร์คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๕๖ ของโรงเรียนราษฎร์ทั้งหมด^๑ รายชื่อโรงเรียน
 รัฐบาลมีแสดงอยู่ในตารางที่ ๓ และรายชื่อโรงเรียนราษฎร์มีแสดงอยู่ในตารางที่ ๔

ตารางที่ ๓

โรงเรียนรัฐบาลที่ได้รับการสมัครตัวอย่างขึ้นมาทำวิจัย

ลำดับ	โรงเรียน	แบบสอบถาม		เพศ		ระดับการศึกษา		
		ส่ง	คืน	ชาย	หญิง	วุฒิครู ๑	วุฒิครู ๒	
๑	วัดสระเกษ	๒๐	๑๘	๖	๑๓	๖	๑๓	
๒	วัดราชบพิธ	๒๐	๑๘	๖	๑๒	๕	๑๓	
๓	หอดวัง	๒๐	๑๘	๘	๑๐	๕	๑๔	
๔	บดินทร เดชา	๒๐	๑๑	๓	๘	๒	๘	
๕	วัดนवलนรทิศ	๒๐	๑๕	๗	๘	๒	๑๓	
๖	บางกะปิ	๒๐	๑๗	๑๐	๗	๓	๑๔	
๗	วัดประดู่ในทรงธรรม	๒๐	๒๐	๑๕	๕	๕	๑๕	
๘	วัดจันทรประดิษฐ์าราม	๒๐	๑๒	๑๒	—	๔	๘	
๙	วัดราชโอรส	๒๐	๑๔	๑๒	๒	๗	๗	
๑๐	วัดชีโนรส	๒๐	๑๖	๘	๘	๔	๑๒	
๑๑	โยธินบูรณะ	๒๐	๑๖	๘	๑๐	๒	๑๔	
๑๒	วัดสังเวช	๒๐	๑๐	๑	๙	๑๐	—	
๑๓	วัดสิงหราช	๒๐	๑๒	๔	๘	๑๑	๑	
๑๔	วัดอินทวาราม	๒๐	๓	๒	๑	๓	—	
๑๕	วัดปากน้ำ	๒๐	๓	๑	๒	๓	—	
๑๖	บางปะกอก	๒๐	๑๔	๒	๘	๑๔	—	
	รวม	จำนวน	๓๒๐	๒๑๘	๑๐๓	๑๑๖	๘๖	๑๓๓
	ร้อยละ	๑๐๐	๖๘.๔	๔๗	๕๓	๓๕.๓	๖๐.๗	

^๑โรงเรียนที่ถูกตัดทิ้งไปนั้น ผู้วิจัยได้ข้รับผลจากโรงเรียนเพิ่มขึ้นมา แต่ผู้วิจัยใช้
 วิธีเพิ่มแบบสอบถามที่ส่งไปแต่ละโรงเรียนขึ้นจาก ๑๐ แบบสอบถามเป็น ๒๐ แบบสอบถามเพื่อ
 ให้ได้แบบสอบถามมาไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด โปรดดูหน้า ๕๒ ประกอบด้วย.

ตารางที่ ๔

โรงเรียนราษฎร์ที่ได้รับการสนับสนุนอย่างเข้มแข็งเพื่อทำวิจัย

ลำดับ	โรงเรียน	แบบสอบถาม		เพศ		ระดับการศึกษา	
		ส่ง	คืน	ชาย	หญิง	วุฒิครู ๑	วุฒิครู ๒
๑	ปานะพันธ์	๒๐	๑๒	๖	๖	๔	๘
๒	รุจิเสรี	๒๐	๑๑	๗	๔	๖	๕
๓	อินทการศึกษา	๒๐	๑๕	๖	๙	๘	๗
๔	ศรีวิกรม์	๒๐	๘	๖	๓	๔	๕
๕	แสงสว่างวัฒนา	๒๐	๓	๒	๑	๒	๑
๖	พระนครวิทยา	๒๐	๑๐	๖	๔	๑	๙
๗	อำนวยการศิลป์ธนบุรี	๒๐	๑๑	๕	๖	๑๐	๑
๘	สมบุญวิทยา	๒๐	๑๘	๑๐	๘	๑๓	๖
๙	ศิริชนศึกษา	๒๐	๑๖	๓	๑๓	๑๒	๔
๑๐	เซนต์ฟรังซิสซาเวียร์	๒๐	๑๘	—	๑๘	๘	๑๑
๑๑	วัฒนาวิทยาลัย	๒๐	๑๒	๒	๑๐	๑	๑๑
๑๒	เฉลิมศาสน	๒๐	๗	๔	๓	๖	๑
๑๓	ณะคุงศิษย์	๒๐	๒๐	๑๐	๑๐	๘	๑๒
๑๔	สมถวิล	๒๐	๘	๒	๗	๑	๘
๑๕	สมาคมโรงเรียนราษฎร์	๒๐	๑๐	๑๐	—	๗	๓
๑๖	เทเวศร์ศึกษา	๒๐	๑๗	๘	๘	๗	๑๐
รวม	จำนวน	๓๒๐	๒๐๐	๘๘	๑๑๒	๘๘	๑๐๒
	ร้อยละ	๑๐๐	๖๒.๕	๔๔	๕๖	๔๘	๕๑

หมายเหตุ : โรงเรียนในลำดับที่ ๑๕ และ ๑๖ ปัจจุบันโอนเป็นโรงเรียนรัฐบาลแล้ว แต่การที่เรายังถือว่าเป็นโรงเรียนราษฎร์ เพราะโรงเรียนทั้งสองเพิ่งเปลี่ยนฐานะเมื่อเดือนตุลาคมศกก่อน ซึ่งถือว่าเป็นระยะที่ ๓ แห่งการทำวิจัย จึงไม่สามารถแก้ไขข้อมูลที่เก็บมาก่อนหน้านั้น.

ในขั้นที่สอง ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปให้ผู้ผู้อำนวยการหรือครูใหญ่ของโรงเรียนที่ได้รับการจับฉลากทั้ง ๓๒ โรงเรียน ๆ ละ ๒๐ ชุด (เพื่อแจกให้ครูอื่น ๆ กรอกแบบสอบถามต่อไป) เพราะเหตุว่าผู้วิจัยได้ตั้งใจที่จะรวบรวมประชากรมาวิจัยประมาณร้อยละ ๕ ของจำนวนครูทั้ง ๑๐๔ โรงเรียน ซึ่งมีทั้งหมด ๗,๑๐๒ คน แบ่งเป็นครูโรงเรียนรัฐบาล ๕,๘๕๒ คน และครูโรงเรียนราษฎร์ ๑,๒๕๐ คน ซึ่งจะมีจำนวนครูประมาณไม่ต่ำกว่า ๓๕๐ คน ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้แบบสอบถามโรงเรียนละ ๒๐ ชุด สรุปแล้วจะให้โรงเรียนประเภทละ ๓๒๐ ชุด เพื่อเวลาเก็บแบบสอบถามกลับมาและคัดเลือกรูปแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้ว แบบสอบถามจะต้องมีไม่น้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ^๒

แบบสอบถามได้รับกลับคืนมาทั้งหมด ๔๕๕ ชุด คัดเลือกรูปแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก ๔๐ ชุด เหลือที่สมบูรณ์ ๔๑๕ ชุด แบ่งเป็นโรงเรียนรัฐบาล ๒๑๕ ชุด และโรงเรียนราษฎร์ ๒๐๐ ชุด ในจำนวนนี้มีครูชาย ๑๕๑ คน และครูหญิง ๒๒๔ คน จำนวนครูที่มีวุฒิครู ๑ มี ๑๘๔ คน และจำนวนครูที่มีวุฒิครู ๒ มี ๒๓๕ คน ดังมีรายละเอียดอยู่ในตารางที่ ๕ ข้างล่างนี้

ตารางที่ ๕

จำนวนครูตามการสมทบอย่างในโรงเรียนรัฐบาลและราษฎร์
แบ่งแยกตามประเภทของโรงเรียน เพศและระดับการศึกษา

ประเภทของโรงเรียน	แบบสอบถาม	เพศ		ระดับการศึกษา	
		ชาย	หญิง	วุฒิครู ๑	วุฒิครู ๒
รัฐบาล	๒๑๕	๑๐๓	๑๑๒	๘๖	๑๓๓
ราษฎร์	๒๐๐	๘๘	๑๑๒	๘๘	๑๐๒
รวม	๔๑๕	๑๘๑	๒๒๔	๑๘๔	๒๓๕

^๒ ตอนแรกตั้งใจส่งไปโรงเรียนละ ๑๐ ชุด ในจำนวนโรงเรียน ๕๒ โรงเรียน ตามเป้าหมายเดิม แต่เมื่อประสบปัญหาจึงเปลี่ยนมาเป็น ๓๒ โรงเรียน และให้จัดส่งแบบสอบถามไปโรงเรียนละ ๒๐ ชุด แต่ความตั้งใจที่จะนำประชากรมาวิเคราะห์ไม่ต่ำกว่า ๓๕๐ คนยังเหมือนเดิม.

ในตารางที่ ๕ ครูโรงเรียนรัฐบาล ๒๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๗๔ ของครูโรงเรียน
รัฐบาลทั้งหมด และครูโรงเรียนราษฎร์ ๒๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖ ของครูโรงเรียนราษฎร์
ทั้งหมด ส่วนเพศและระดับการศึกษานั้น ผู้วิจัยไม่สามารถจะหาสัดส่วนมาเปรียบเทียบกันได้
เพราะจากการเก็บข้อมูลที่กระทรวงศึกษาธิการ ไม่มีตัวเลขในเรื่องการแบ่งแยกครูชายและ
ครูหญิงและระดับการศึกษาของครูในโรงเรียนราษฎร์ โดยเฉพาะครูที่สอนชั้นมัธยมศึกษา
ส่วนโรงเรียนรัฐบาลก็ไม่มีตัวเลขแบ่งแยกระดับการศึกษาไว้ การเก็บข้อมูลเหล่านี้จะต้องใช้
ทั้งเวลาและงบประมาณมาก จึงมิได้รวบรวมไว้

การกระจายของประชากร

จากเงื่อนไขทางสังคม ๓ ประการที่การวิจัยนี้ให้ความสนใจเป็นพิเศษ คือ ประเภท
ของโรงเรียน ระดับการศึกษาและเพศ ดังนั้น เราจึงได้แสดงการกระจายของจำนวนครู
ในแต่ละประเภทของโรงเรียน เพศ และระดับการศึกษาในตารางที่ ๖ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๖

การกระจายของกลุ่มประชากรสุ่มตัวอย่าง

<u>โรงเรียนรัฐบาล</u>				<u>โรงเรียนราษฎร์</u>				<u>รวม</u>
<u>ชาย</u>		<u>หญิง</u>		<u>ชาย</u>		<u>หญิง</u>		
<u>วุฒิมัธยมศึกษา ๑</u>	<u>วุฒิมัธยมศึกษา ๒</u>	<u>วุฒิมัธยมศึกษา ๑</u>	<u>วุฒิมัธยมศึกษา ๒</u>	<u>วุฒิมัธยมศึกษา ๑</u>	<u>วุฒิมัธยมศึกษา ๒</u>	<u>วุฒิมัธยมศึกษา ๑</u>	<u>วุฒิมัธยมศึกษา ๒</u>	
๓๒	๗๑	๕๔	๖๒	๔๘	๔๐	๕๐	๖๒	๔๑๘ คน

อย่างไรก็ดี ข้อมูลที่ได้นี้ทั้งหมดนี้ อาจไม่เป็นตัวแทนของครูที่แท้จริงก็ได้ เพราะ
มีปัญหาต่าง ๆ ดังที่ได้อธิบายมาในข้างต้น ส่วนวิธีส่งแบบสอบถามไปแต่ละโรงเรียนได้ใช้วิธี
ใหญ่ชายวิจัย ๔ คน ไปส่งและรับแบบสอบถามกลับมา

การหามวลประชากร

การหามวลประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สำรวจจำนวนโรงเรียนรัฐบาลและราษฎร์ในกรุงเทพฯ ที่ทำการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๕ หรือที่เรียกว่าสอนระดับมัธยมศึกษา ว่ามีกี่โรงเรียน ได้แก่โรงเรียนอะไรบ้าง อยุ่ภายใต้การติดต่อขอทราบจากเจ้าหน้าที่ของกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา และกองทะเบียนและสถิติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ปรากฏว่ามีครูที่สอนระดับมัธยมศึกษาทั้งสิ้น ๗,๑๐๒ คน มีโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งสิ้น ๑๐๘ แห่ง รายละเอียดของจำนวนครูในโรงเรียนรัฐบาลและราษฎร์มีอยู่ในภาคผนวก ง

การวิเคราะห์ข้อมูลสนาม

เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยจะสำรวจแบบสอบถามแต่ละชุดว่ามีชุดใดบางที่ไม่สมบูรณ์มาก ๆ ก็จะตัดทิ้งไป จากนั้นผู้วิจัยจะได้แปลงค่าตอบทั้งแบบวัดการมีทัศนคติทางการ เมืองแบบประชาธิปไตยและแบบเผด็จการ เป็นคะแนน โดยหลักการของ Likert Scale และ ใช้วิธีนับ แจกแจง ความถี่แล้วนำเสนอรายการข้อมูลเป็นตารางต่าง ๆ โดยใช้เครื่องคำนวณไฟฟ้าเขาช่วย

ในการดูแนวโน้มของการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและแบบเผด็จการนั้น จะใช้การแจกแจงตัวเลขในตารางออกเป็นร้อยละ เพื่อการเปรียบเทียบตัวแปรอิสระแต่ละตัว เป็นคนว่า เกี่ยวกับเรื่องเพศ ก็จะเปรียบเทียบเพศชายกับเพศหญิง ดังนั้น ตารางที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นตารางแบบ ๕ x ๒ ส่วนการแจกแจงคะแนนจากข้อมูลดิบโดยหลักของ Likert Scale นั้น จะได้แสดงการให้คะแนนในแต่ละข้อในหัวข้อถัดไป

การสร้างแบบสอบถาม

การศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองในบทที่ ๑ ที่ผ่านมา ได้มีการสรุปถึงการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และแบบเผด็จการจากตำราของนัก

วิชาการหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากบทความของ ดร.ทีนพันธุ์ นาคะตะ^๓ ซึ่งส่วนใหญ่ นำแนวความคิดมาจากโปรโทรและกรีก^๔ แมคคอสกี^๕ และอาคอรโนกับคณะ^๖

ในลักษณะ ๑๑ ประการ ของการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้น เราจะได้กำหนดลักษณะ ๑ - ๑๑ เป็นสเกล ๒ ๑ ถึง ๒ ๑๑ และในลักษณะ ๑๑ ประการของการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบเผด็จการ ได้กำหนดลักษณะ ๑ - ๑๑ เป็นสเกล ๘ ๑ ถึง ๘ ๑๑^๗ เพื่อสะดวกในการทำ Internal Consistency test

แบบสอบถามในขั้นทดสอบ ได้สร้างขึ้นจากสเกล ๒ ๑ ถึง ๒ ๑๑ และสเกล ๘ ๑ ถึง ๘ ๑๑ โดยจะตั้งคำถาม ๓ - ๗ ข้อต่อ ๑ สเกล รวมเบ็ดเสร็จมี ๕๗ ข้อ แบ่งออกเป็น

^๓ทีนพันธุ์ นาคะตะ, "ประชาธิปไตย : ความหมาย ปัจจัยเอื้ออำนวย และการสร้างจิตใจ," วารสารธรรมศาสตร์, ๓ (กุมภาพันธ์, ๒๕๑๗), ๘ - ๒๑.

^๔James W. Prothro and Charles M. Grigg, "Fundamental Principles of Democracy : Bases of Agreement and Disagreement," Journal of Politics, 22 (May, 1960), 276 - 94.

^๕Herbert McClosky, "Consensus and Ideology in American Politics," American Political Science Review, 63 (June, 1964), 361-82.

^๖T.W. Adorno, et al., The Authoritarian Personality (New York: Harper and Brothers, 1950), pp. 222 - 79.

^๗สเกล ๒ ๑ ถึง ๒ ๑๑ เป็นสเกลย่อยของสเกลการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และสเกล ๘ ๑ ถึง ๘ ๑๑ เป็นสเกลย่อยของสเกลการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบเผด็จการ

๒ ตอน คือตอนแรก ถามถึงภูมิหลังเกี่ยวกับการศึกษา เพศ และโรงเรียนที่สอน และ ตอนที่สอง ถามเรื่องเกี่ยวกับสเกล ๑ ถึง ๑๑ และ ๗ ถึง ๗๑ การให้คะแนนในแต่ละสเกล ใช้หลักการของ Likert Scale กล่าวคือ การให้คะแนนแต่ละข้อจะพิจารณาแนวคำถามเป็นสำคัญคือ ถ้าเป็นคำถามประเภทบวกให้คะแนน ๕ ๔ ๓ ๒ และ ๑ สำหรับคำตอบที่เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย ไม่มีความเห็น ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างมาก ตามลำดับ ถ้าเป็นคำถามประเภทลบให้คะแนน ๑ ๒ ๓ ๔ และ ๕ สำหรับคำตอบที่ เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย ไม่มีความเห็น ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างมาก ตามลำดับ ส่วนคำถามประเภทบวกจะมีลักษณะสอดคล้องกับแต่ละสเกล ถ้าเป็นคำถามประเภทลบจะมีลักษณะที่ขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกับแต่ละสเกล ทั้งสเกลการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและแบบเผด็จการ

คำถามในแบบสอบถามนั้น ส่วนหนึ่งนำมาจากหนังสือของอัลมอนด์และเวอร์บา^๘ คร.ทินพันธุ์ นาคะตะ^๙ คร.กมล สมวิเชียร^{๑๐} และ คร.สุจิต บุญบงการ^{๑๑} และ

^๘ Gabriel A. Almond and Sidney Verba, The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations (Boston : Little, Brown and Company, 1965).

^๙ Thinapan Nakata, The Problems of Democracy in Thailand : A Study of Political Culture and Socialization of College Students (Bangkok : Praepittaya, 1975).

^{๑๐} กมล สมวิเชียร, ประชาธิปไตยกับสังคมไทย (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๖).

^{๑๑} สุจิต บุญบงการ, "นิสิตนักศึกษากับการพัฒนาทางการเมืองของไทย," ใน วรรณไวทยากร : รัฐศาสตร์ (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔).

บางส่วนมาจากวิทยานิพนธ์ของ อุเทน บัญญา^{๑๒} และ สำเนา^{๑๓} ขจรศิลป์ แต่ส่วนใหญ่ ได้ถูกคัดแปลทางคำภาษา ศัพท์คดี สถาบันทางการ เมืองและการปกครอง เพื่อให้เข้ากับ เหตุการณ์ทางการ เมืองและวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้

แบบสอบถามเบื้องต้นทั้ง ๔๗ ข้อ ได้นำไปให้ คร.ศุภยเทพ สุวรรณจินดา อ่าน ตรวจแก้ไข แล้วนำไปให้ คร.ชัยอนันต์ สมทวณิช ซึ่งเป็นอาจารย์ควบคุมการวิจัยนี้ วิชาภาษ วิจารณ์ พร้อมทั้งซักเถลาภาษาและเนื้อหาสาระ กระบวนการขั้นแรกนี้ คำถามที่ไม่เหมาะสม ได้ถูกคัดทิ้งไป ๘ ข้อ ทำให้สเกล ๘ ๖ ถูกคัดไปด้วย ขั้นต่อไป ผู้วิจัยจะทำการทดสอบความ น่าเชื่อถือใ้ภายใน (Internal Consistency Test) เพราะเป็นเครื่องวัดอันสำคัญ อย่างหนึ่งในการให้หลักประกันว่า แบบสอบถามแต่ละข้อมีความเชื่อถือได้ โดยจะนำไปทดสอบ ครูจำนวน ๑๒๐ คน โดยแบ่งเป็นโรงเรียนรัฐบาล ๓ แห่ง ๆ ละ ๒๐ คน และโรงเรียน ราษฎร์ ๓ แห่ง ๆ ละ ๒๐ คน ในจำนวนครูชายเท่ากับครูหญิง โรงเรียนทั้ง ๖ แห่งนี้ได้ มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มโดยการจับฉลาก จึงมีรายละเอียดในตารางที่ ๗

---

^{๑๒} อุเทน บัญญา, "การศึกษาทัศนคติของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต่อการ เมือง," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓).

^{๑๓} สำเนา^{๑๓} ขจรศิลป์, "ทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัย เกษตรที่มีต่อการ เมือง," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาพัฒนารัฐบาล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๑๔).

ตารางที่ ๗

โรงเรียนที่ได้รับการสัมภาษณ์มาทำ

Internal Consistency Test

ลำดับ	โรงเรียน	แบบสอบถาม		เพศ		ระดับการศึกษา		ไม่ตอบ
		ส่ง	คืน	ชาย	หญิง	วุฒิมัธยมศึกษา ๑	วุฒิมัธยมศึกษา ๒	
๑	วัดหนองแขม	๒๐	๒๐	๑๐	๑๐	๑๖	๔	—
๒	ยานนา เวศวิทยาคม	๒๐	๑๘	๑๐	๘	๑๓	๔	๑
๓	เตรียมอุดมศึกษา	๒๐	๑๓	๑	๑๒	๕	๘	—
๔	เขมะสิริอนุสสรณ์	๒๐	๒๐	—	๒๐	๑๕	๕	๑
๕	เซนต์จอห์น	๒๐	๑๕	๑๑	๔	๑๔	๑	—
๖	อำนวยการศิลป์	๒๐	๑	—	๑	—	๑	—
รวม	จำนวน	๑๒๐	๘๗	๓๒	๕๕	๖๓	๒๒	๒
	ร้อยละ	๑๐๐	๗๒.๕	๒๖.๖	๔๖.๒	๕๒.๕	๑๘.๓	—

หมายเหตุ : โรงเรียนในลำดับที่ ๑ - ๓ เป็นโรงเรียนรัฐบาล และลำดับที่ ๔ - ๖ เป็นโรงเรียนราษฎร์.

จากตารางที่ ๗ จะพบว่าเราได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์จริงๆ เพียง ๘๗ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๕ ของจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด ๑๒๐ ชุด ในจำนวนนี้มีเพศชายร้อยละ ๒๖.๖ และเพศหญิงร้อยละ ๔๖.๒ ครูที่มีระดับการศึกษาในวุฒิมัธยมศึกษา ๑ มีร้อยละ ๕๒.๕ และวุฒิมัธยมศึกษา ๒ มีร้อยละ ๑๘.๓ จำนวนครูทั้ง ๘๗ คน จะได้นำมาทำ Test of Internal Consistency ซึ่งจะได้อธิบายโดยละเอียดในหัวข้อถัดไป

ก่อนที่จะมีการทำการทดสอบความเชื่อถือได้ภายใน ผู้วิจัยได้ทำการ pretest ในโรงเรียนต่าง ๆ เป็นจำนวน ๔ แห่ง แบ่งเป็นโรงเรียนราษฎร์ ๒ แห่ง และโรงเรียนรัฐบาล ๒ แห่ง ๆ ละ ๒ - ๓ คน โดยขอความร่วมมือให้เขาอ่านและเขียนวิพากษ์วิจารณ์ในข้อที่มีปัญหา ทั้งทางด้านภาษา ความเข้าใจและอื่น ๆ แม้การ pretest จะใช้ครูเพียงไม่กี่คน แต่เนื่องจากขอความกรุณาให้เขาอ่านอย่างละเอียดและรอบคอบอย่างระมัดระวัง ทำให้ผู้วิจัยได้ความรู้เพิ่มเติมมาก ในการแก้ไขแบบสอบถามเพื่อให้เป็นที่เข้าใจง่ายแก่ครูทั่วไป ในการอ่านและตอบคำถามจากแบบสอบถาม

วิธีการส่งแบบสอบถามไปถึงครูที่อยู่ในโรงเรียนที่โครงการจับฉลากโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มนั้น ผู้วิจัยได้ให้ผู้ช่วยวิจัยนำแบบสอบถามเดินทางไปโรงเรียนนั้น ๆ ทั้งก่อนนำแบบสอบถามไปส่งและก่อนนำแบบสอบถามกลับมาวิเคราะห์ ทั้งในขั้นทำ Internal Consistency Test และขั้นวิจัยจริงส่วนขั้น pretest นั้นผู้วิจัยได้เดินทางไปเอง

Internal Consistency Test^{๑๕}

เพื่อทดสอบความเชื่อถือได้ภายในของแต่ละสเกล โดยใช้ครูจำนวน ๔๗ คน จากโรงเรียนทั้งสองประเภท ระดับการศึกษาที่ต่างกันและเพศชายและหญิง คะแนนของแต่ละขอของบุคคลในแต่ละสเกลจะถูกรวมเป็นคะแนนรวม แล้วแจกแจงลงในตารางของสเกลต่าง ๆ ตารางเหล่านี้จะแสดงให้เห็นถึงสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมของแต่ละสเกลกับคะแนนแต่ละขอของบุคคล กล่าวคือ ข้อคำถามใดจะน่าเชื่อถือหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของคะแนนรวมและคะแนนแต่ละขอของบุคคล ซึ่งมีลักษณะดังนี้ ถ้าบุคคลส่วนใหญ่มีคะแนนรวมอยู่ในเกณฑ์ต่ำ กลาง หรือสูงแล้ว คะแนนแต่ละขอของบุคคลส่วนใหญ่จะต้องอยู่ในเกณฑ์ ต่ำ กลาง หรือสูง สัมพันธ์กันด้วย ดังปรากฏในตารางที่ ๔

^{๑๕} ศึกษารายละเอียดมาจาก Thinapan Nakata, op.cit., pp. 110 - 115.

ตารางที่ ๔

Test of Internal Consistency

(ข้อ ๑)

คะแนนรวม ของสเกล ส.	ร้อยละ ของคะแนนของครู					
	ต่ำ	๑	๒	๓	๔	สูง
สูง						
๑๔ - ๑๕						๓ ๕
๑๑ - ๑๓					๓ ๔	
๘ - ๑๐			๓ ๓			
๕ - ๗			๓ ๒			
ต่ำ ๓ - ๔	๓ ๑					
รวม	๑๐๐%	๑๐๐%	๑๐๐%	๑๐๐%	๑๐๐%	๑๐๐%
	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	

โดยทฤษฎีแล้ว ตารางที่ ๔ ข้อ ๑ จะมีความสัมพันธ์กับสเกล ส เมื่อ ก๑ ก๒ ก๓ ก๔ และ ก๕ ในแต่ละแถวมีจำนวนบุคคลซึ่งมีคะแนนตรงกันระหว่างคะแนนแต่ละข้อของบุคคลกับคะแนนรวม มีมากกว่าร้อยละ ๕๐ ตัวอย่างเช่นร้อยละ ๗๖ ของครูที่ตอบได้คะแนน ๑ ในข้อ ๑ ก็จะต้อนนำมาใส่ในช่องคะแนน ๓ - ๔ ของคะแนนรวม อย่างไรก็ตาม ข้อ ๑ นี้จะเป็นเครื่องวัดทัศนคติที่ใดนั้น ก็คงเมื่อมีการกระจายของจำนวนของบุคคลใน ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ และ ๑๕ ไปตามระดับความแตกต่างของทัศนคติ

สำหรับการทำ Internal Consistency Test ของสเกลหนึ่งสเกลใด จะเริ่มด้วยการสร้างตารางขึ้นมารองรับคะแนนแต่ละข้อของบุคคลในแต่ละสเกล แล้วรวมเป็นคะแนนรวมของแต่ละบุคคลในแต่ละสเกล ซึ่งแสดงอยู่ตารางที่ ๔

๖๑

ตารางที่ ๕

คะแนนของแต่ละบุคคลในแต่ละข้อของส.เกด.ส.

ส.เกด.ส. คำถามที่	คะแนนของแต่ละบุคคล							..	..
	๑	๒	๓	๔	๕	๖			
๑	๔	๒	๔	๒	๔	๕	..	..	
๒	๕	๑	๒	๒	๓	๔	..	..	
๓	๕	๒	๔	๒	๕	๒	..	..	
คะแนนรวม	๑๔	๕	๑๐	๖	๑๖	๑๑	..	..	

หมายเหตุ : คะแนนของแต่ละบุคคลแสดงไว้เพียง ๖ คนเท่านั้น แต่จะมีต่อไปอีกเท่าใดก็ได้
สุดแล้วแต่จำนวนประชากรที่ใด

จากข้อมูลในตารางที่ ๕ นี้ เราได้สร้างขึ้นมาเพื่อตารางที่ ๘ ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของคำถามและคะแนนรวมของส.เกด.ส. สมมติว่าถ้าส.เกด.ส. มีคำถาม ๓ ข้อและในแต่ละข้อมีคะแนนตั้งแต่ ๑ ถึง ๕ คะแนนรวมขั้นต่ำสุดถึงสูงสุดของส.เกด.ส. คือ ๓ ถึง ๑๕ ตามลำดับ เราจะเห็นว่ามี การแบ่งออกเป็น ๕ ช่วงในของคะแนนรวมนี้ ^{๑๕}

ในตารางที่ ๕ คำถามข้อ ๑ คนที่ ๑ ได้คะแนน ๔ ส่วนคะแนนรวมได้ ๑๔ เราก็จะไปให้คะแนนในข้อ ๑ ของตารางที่ ๘ ในช่วงคะแนนรวม ๑๔ - ๑๕ ที่ตรงกับคะแนน ๔ การกรอกคะแนนแบบนี้จะทำให้เราไปจนหมดประชากรที่กรอกแบบสอบถาม จากนั้นก็จะมีกรอนับ

^{๑๕} วิธีการแบ่งคะแนนรวมออกเป็น ๕ ช่วงนี้ จะได้นำไปใช้ในตารางอื่น ๆ ในบท
ถัด ๆ ไป.

จำนวนบุคคล ในแต่ละช่องว่ามีเท่าไรแล้วคำนวณเทียบออกมาเป็นร้อยละ ซึ่งจะทำให้สามารถเห็นความสัมพันธ์ระหว่างข้อถามกับสเกลในขั้นนี้เอง ถ้าถามทุกข้อของแบบสอบถาม ยกเว้นคำถามที่เกี่ยวกับภูมิหลัง จะได้รับการปฏิบัติเหมือนกับที่ใครสักคนมาในข้างต้น เพื่อที่จะได้แน่ใจว่า สเกลทุกสเกลจะเป็นเครื่องมือที่ดีในการค้นหาข้อเท็จจริง เพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

ในการหาขั้น Internal Consistency Test นั้น สเกลทุกสเกลจะได้รับการปฏิบัติที่แยกจากกันอย่างอิสระ กล่าวคือมีการทำเหมือนอย่างตารางที่ ๘ และ ๙ ไปที่ละข้อที่ละสเกล ส่วนการแจกแจงตารางเพื่อนำไปวิเคราะห์และทดสอบสมมติฐานนั้น จะได้มีการรวมสเกลที่มีลักษณะของการมีวัฒนธรรมทางการ เมืองแบบประชาธิปไตยไว้กลุ่มหนึ่ง และแบบเผด็จการไว้อีกกลุ่มหนึ่ง ดังนั้น คำถามจึงแบ่งแยกออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ๆ ในการศึกษาคะแนแรวม ซึ่งจะแสดงตัวอย่างในการทำไว้ในภาคผนวก.